

Posudek diplomové práce

Musa panagaea Bernarda Pannagla
Zdeněk Zárybnický, FF UK
květen 2007

Předložená diplomová práce obsahuje edici tří latinských her dnes prakticky neznámého jezuitského dramatika Bernarda Pannagla (1666-1734). V úvodní stati je nejprve stručně vyložena kontext dobového divadla, do něhož tyto hry v první třetině 18. století vstoupily, následuje shrnutí dostupných údajů o autorově životě s užitečným přepisem a překladem Pannaglova elogia, dále výklad o obsahu a okolnostech vydání souboru Pannaglových her r. 1729 (Musa panagaea) a příspěvky k literárnímu (4.1, 4.3) a teatrologickému (4.2) rozboru editovaných textů. Značnou část úvodní stati zaujímá řešení edičních otázek spojených s vydáváním novověkého latinského textu. Edice tří her z uvedeného souboru (Joannes Baptista, Joannes Nepomucenus, Romulus) je opatřena samostatným úvodem a textověkritickými a věcnými, resp. jazykovými poznámkami. Jako celek je edice opatřena seznamem (vl. slovníčkem) vlastních jmen a seznamem užitých meter. Doplňkem edice her je edice Pannaglových předmluv k souboru z r. 1729 a edice scénických přehledů uvedených her, opatřená novočeským překladem.

Práce představuje ve dvou směrech novum: jednak v tom, že objevuje autora nejen širší veřejnosti, ale i odborníkům namnoze neznámého, jednak v tom, že přináší edici úplných původních textů dramát uvedeného autora. Připomeňme, že tomu, kdo se chtěl seznámit s domácí latinskou dramatickou produkcí 17. a 18. století – tak početnou a tak významnou pro tehdejší kulturu – až dosud nezbývalo, než hledat ve starých tiscích a v rukopisech. Ani nejdůkladnější studie, která u nás k této oblasti vyšla, Rybova *Literární činnost Karla Kolčavy* z roku 1926, neobsahovala rozsáhlejší ukázky, natož úplné texty dramát.

I po dalších stránkách je práce užitečná a zájemci o drama 17. a 18. století může dobře posloužit. Zvláště bych snad zdůraznil, že postavení studovaného dramatika v dobovém písemnictví i v širších souvislostech je nahlíženo věcně a střízlivě, bez upřílišování, a podobná snaha o věcnost vyznačuje i další části výkladu. Přesto lze v práci odhalit některé nedostatky. Jim jsou věnovány následující odstavce:

V úvodních výkladech o českém divadelnictví 17. a 18. století, v oddíle věnovaném divadelní produkci jezuitského řádu (s. 4-8) se diplomant vedle školských dramát zmiňuje také o veřejných představeních pořádaných zbožnými bratrstvy: bylo by užitečné více zdůraznit rozdíl mezi těmito dvěma typy divadelní produkce.

Na s. 14-15 se uvažuje diplomant o vztahu mezi vydáním Pannaglova souboru latinských her v r. 1729 a přípravami svatořečení Jana Nepomuckého, k němuž došlo v téže roce. Domnívám se, že Pannaglovy opatrné formulace nás nenutí klást vznik předmluvy až do doby po uzavření kanonizačního procesu. Na váhu padá myslím i to, že užívá výrazu „divus“, ne „sanctus“.

Ve výkladech o poměru Pannaglových her k dobovým poetikám (část 4.1., s. 16-20) předpokládá, že v době Pannaglova působení se užívalo příruček poetiky, které doporučuje Bohuslav Balbín ve *Verisimiliích*. To je samo o sobě dost pravděpodobné, tím spíše, že Balbínova *Verisimilia* byla v té době znovu přetiskována. Nezdá se však být příliš průkazné, je-li jako doklad živosti těchto prací uváděna „Krátká zpráva“, otiskovaná v Jandytové gramatice: jednak proto, že sama je závislá na Balbínově výkladu, jednak proto, že celá tato „zpráva“ působí v dobovém kontextu značně překvapivě, takže se nelze ubránit pochybnostem o věrohodnosti údajů v ní uvedených (zpráva nepochází z roku 1710, jak uvádí diplomant, ale poprvé byla otištěna už ve 2. vyd. Jandytovy gramatiky r. 1705).

V úvodu výkladů o řečnických ozdobách (část 4.3, s. 22) čteme: „Tomuto publiku nešlo zřejmě při sledování her o to, co se vlastně na jevišti bude odehrávat; o to více zajímala diváky otázka, jak to bude zpracováno.“ To se zdá být do značné míry v rozporu s tvrzeními, která se objevují na jiných místech práce a která hrám jezuitského školského dramatu připisují funkci náboženskovochovnou a náboženskovzdělávací. Pokládám za pravděpodobnější toto druhé mínění, a přimlouval bych se proto za zmírnění uvedené formulace ve smyslu, že tu šlo – krátce řečeno – nejen o to „co“, ale i o to „jak“.

V úvodu výkladu o edičních postupech (část 5.3, s. 33) autor konstatuje, že jde patrně o vůbec první edici jezuitských školních dramát v Čechách. Jako typologicky blízké přitom uvádí jednak edice her Jana Amose Komenského v DJAK, jednak připravovanou edici jezuitských školních dramát o svatém Janu Nepomuckém. Zde by bylo vhodné připomenout také starší Královu edici Kampanova Břetislava (M. Jana Campana Vodňanského komedie Břetislav. Znova vydal, českým překladem, úvodem a poznámkami opatřil Josef Král. Praha, Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění 1915, 196 s.)

Dvě poznámky se týkají výkladů o veršové formě Pannaglových her:

Ve výkladech o časoměrném verši mluví diplomant o zvukových shodách na koncích veršů jako o rýmu (s. 26, 57). Bylo by však patrně vhodnější mluvit v časoměrném verši v případech zvukových shod o homoioteleutu, jak je to zvykem u starověkých autorů.

Za poměrně závažnou pokládám výtku, že při výkladu časoměrných rozměrů v Pannaglových hrách užitých opomíjí diplomant cézury, což je zvláště nápadné u jambického trimetru (s. 50) nebo sapfického hendekasylabu (s. 52).

Další připomínky se týkají seznamu užitých literatury:

Diplomant uvádí v jednom sledu práce nové a nedávné i staré tisky ze 17. století. Snad je užitečné postupovat způsobem, se kterým se setkáváme v některých novějších studiích: totiž vyčlenit staré tisky jako zvláštní oddíl uvedeného seznamu (srov. např. Olga Spěváková: Bohuslaus Balbinus: De grammatica ejusque partibus. Listy filologické CXXIII, 2000, 1-2, s. 78-141).

V práci je několikrát citován první svazek akademických Dějin českého divadla. V bibliografickém údaji se přitom uvádí jméno hlavního redaktora Františka Černého i redaktora svazku Adolfa Scherla, ale úplně přitom vypadlo jméno autora citovaných výkladů Jana Porta.

Předložená diplomová práce, přestože v ní lze nalézt některé nedostatky, představuje cenný příspěvek ke studiu dramatické literatury 17. a 18. století a bezpochyby ji doporučuji k obhajobě.

Matěj

Mgr. Tomáš Matějec
19. května 2007